

UDK 616-006 Јоановић Ђ.
616-006(497.11)(091)
COBISS.SR-ID 179724297

DOKTOR ĐORĐE JOANOVIĆ, PRVI SRPSKI ONKOLOG

Dijana Piljić

DOM ZDRAVLJA NOVI BEČEJ, NOVI BEČEJ

Sažetak: Đorđe Joanović rođen je 16. juna 1871. godine u Beču, od oca Haritona i majke Marije. Poreklo porodice Joanović vodi iz sela Beodre. Svoj naučni rad i karijeru na Univerzitetu u Beču je prekinuo i po završetku Prvog svetskog rata došao u Beograd u patriotskoj želji da pomogne ratom razorenoj Srbiji. Doktor Đorđe Joanović bio je naučnik svetskog glasa i jedan od pionira u oblasti laboratorijskog izučavanja onkoloških oboljenja i epidemiologije karcinogeneze. Bio je osnivač Medicinskog fakulteta u Beogradu, inicijator osnivanja Instituta za patologiju u Beogradu, osnivač i predsednik Jugoslovenskog društva za izučavanje i suzbijanje raka i dekan Medicinskog fakulteta u Beogradu. Profesor doktor Đorđe Joanović je bio dopisni član Kraljevske srpske akademije nauka, počasni član Matice srpske u Novom Sadu, stalni delegat Kraljevine Jugoslavije pri Međunarodnom ofisu za javnu higijenu u Parizu, član nemačkog i češkog onkološkog Komiteta za suzbijanje raka, član redakcije brojnih medicinskih časopisa, predsednik Srpskog lekarskog društva, predsednik Jugoslovenskog lekarskog društva, predavač za vojni sanitet i član Sanitetskog saveta Vojske Kraljevine Jugoslavije, predsednik fonda za pomoć siromašnim studentima, član Komiteta međunarodnog instituta za geografsku patologiju, urednik Srpskog arhiva za celokupnu medicinu, predstavnik Kraljevine Jugoslavije u Sveslovenskom lekarskom savezu. Institut za patologiju u Beogradu, Osnovna škola u Novom Miloševu i Opšta bolnica u Zrenjaninu nose ime "Doktor Đorđe Joanović".

Кljučne reči: doktor Đorđe Joanović, Institut za patologiju Beograd, onkologija, epidemiologija kancerogeneze

UVOD

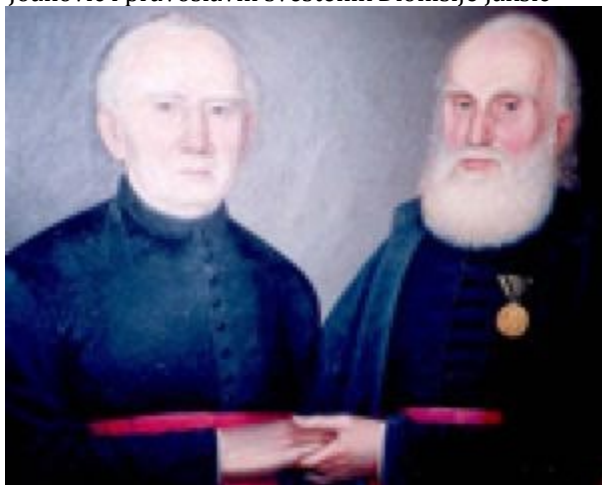
Profesor doktor Đorđe Joanović je utemeljivač onkologije i eksperimentalne patologije u Srbiji. On je prvi srpski onkolog. Doktor Đorđe Joanović imao je najviše univerzitetsko zvanje i poziciju od svih Srba u svetu tog vremena, posebno zainteresovan za eksperimentalnu onkologiju i patologiju, kao i onkološku patologiju i patološku morfologiju. Doprinos profesora doktora Đorđa Joanovića razvoju medicine, a pogotovo onkologije u Srbiji je od nemerljivog značaja. Naučni rad profesora doktora Đorđa Joanovića u domenu eksperimentalne patologije i imunopatologije bio je pionirski i u svetskim razmerama, tako da je imao impresivnu svetsku reputaciju. Posvetio se eksperimentima kod onkoloških oboljevanja i izučavao epidemiologiju karcinogeneze. Sa naročitim se zanimanjem profesor Đorđe Joanović bavio studijama o patološkim promenama tkiva kod različitih oboljenja, uvek pri tome poklanjajući veliku i osobitu pažnju patološkoj anatomiji i histologiji. Profesor stekao reputaciju jednog od najznačajnijih naučnika u

svetskim razmerama, svojim postupcima i delima nam je pokazao šta znači patriotizam i rodoljublje.

PORODICA JOANOVIĆ

Doktor Đorđe Joanović rođen je u Beču od majke Marije i oca Harintona. Majka Marija rođena je Vlahović, poreklom iz Velikog Bečkereka. Otac Harinton rođen je u Beodri. Danas je Beodra naselje u okviru sela Novo Miloševo. Preci porodice Joanović vode poreklo iz južne srpske pokrajne, Kosova i Metohije. Deda Đorđa Joanovića je Aksentije Joanović koji je bio pravoslavni sveštenik i paroh pravoslavne crkvene opštine u Beodri. Aksentije je bio dobar prijatelj sa pravoslavnim sveštenikom Dionisijem Jakšićem, koji je bio rodом iz susednog sela Karlova. Dionisije Jakšić je bio otac našeg pesnika i slikara Đure Jakšića. Sinovi Aksentija i Dionisija, Harinton Joanović i Đura Jakšić, družili su se u detinjstvu i postali dobri drugovi.

Slika 1. Pravoslavni sveštenik Aksentije Joanović i pravoslavni sveštenik Dionisije Jakšić



Aksentije je svog sina Harintona poslao na školovanje u Beč, gde je Harinton diplomirao advokaturu i tamo ostao da živi i radi. Cela porodica Joanović je bar jednom godišnje posećivala rodno mesto Beodru. Harinton Joanović (1824.-1884.) advokat i senator, bio je upravnik "Austrijskog železničkog magnata" bečkog barona Sine u Beču. Harinton se u Beču oženio i sa svojom suprugom Marijom 1868. godine i dobio dva sina: Đorđa i Simeona Joanovića. U domu Joanovića negovala se tradicija, te su Đorđe i Simeon odgajani u patrijahalnom duhu stare srpske tradicije. Za kuma na krštenju svojih sinova Harinton bira bečkog barona Sina. Otac Đorđa Joanovića, Harinton i majka Marija, ostali su zapamćeni kao veliki dobrotvori. Đura Jakšić je došao u Beč 1852. godine da nastavi svoje studije slikarstva, tako da se njihovo drugarstvo iz detinjstva u Beodri nastavilo i u Beču. Đura Jakšić je čitavu godinu u kući Haritona i Marije Joanović imao stan i hranu. Oba Harintonova, sina Đorđe i Simeon su završila visoke škole u Beču. Đorđe Joanović je postao profesor na Medicinskom fakultetu u Beču, a Simeon Joanović konzul Kraljevine Srbije u Beču. Brat Simeon Joanović (1868.-1934.) je bio austrijski vicekonzul u Beogradu (1885.-1897.), pa od 1901. godine civilni komesar Austrougarske u Pljevljima, gde je Đorđe Joanović kao Austrougarski podanik 1897. godine imenovan za načelnika novoizgrađene vojne bolnice na Stažici u Pljevljima. Simeon Joanović austrougarski, dvadeset dve godine civilni komesar za Srez Pljevlja po odlasku u penziju je autor višedelne knjige "Novopazarski sandžak 1878.-1900."

Simeon Joanović je duže vreme živio u Beogradu i Cirihi. Nakon života u ovim gradovima vratio se sa suprugom Anom na porodično imanje u Beodri. Tamo ga je često posećivao doktor Đorđe Joanović. Porodica Joanović bila je poštovana i cenjena u svom rodnom selu. Profesora doktora Đorđa Joanovića meštani su zvali doktor Đoka.

Slika 2. Profesor doktor Đorđe Joanović



BIOGRAFIJA DOKTORA ĐORĐA JOANOVIĆA

Školovanje doktora Đorđa Joanovića

Osnovnu školu je Đorđe Joanović završio u Beču, a zatim se upisao u veoma cenjenu Bečku gimnaziju "Kaizer und Konig" gde je maturirao 1889. godine. Upisao je Medicinski fakultet u Beču i diplomirao 1895. godine. Odmah po završetku studija zapošljava se na istom fakultetu kao asistent od 1895. do 1899. godine u Institutu za patološku histologiju i bakteriologiju. Zatim se opet kao asistent prebacio na Institut za opštu i eksperimentalnu patologiju i tu radio od 1899.-1904. godine. Radio je uz čuvenog patologa, profesora Paltauf (1858.-1924.) koji je bio Pasterov i Kohov učenik. Za docenta je proglašen 1904. godine. Vanredni profesor opšte i eksperimentalne patologije na Bečkom Medicinskom fakultetu postaje 1910. godine, a radovni profesor 1919. godine. Rektor Univerziteta u Beču u to vreme bio je čuveni patolog, akademik i predsednik Akademije Karl fon Rokitanski (1804-1878.). Rivali Bečke medicinske škole u svetu bi mogli biti samo Berlin, Pariz, London, a donekle i Sankt Peterburg.

Doktor Đorđe Joanović za to vreme bio je šef Odeljenja za patologiju Opšte medicine u

Beču radio napredne eksperimente iz patologije u prestižnim laboratorijama Instituta za patologiju u Beču. Narednih dvadeset pet godine bio je njihov stalni, odani i dostojni saradnik.

U to vreme je dr Đorđe Joanović imao je najviše univerzitetsko zvanje i poziciju od svih Srba u svetu, posebno zainteresovan za eksperimentalnu onkologiju i patologiju, kao i onkološku patologiju i patološku morfologiju.

Dolazak doktora Joanovića u Srbiju

Po završetku Prvog svetskog rata dr Milan Jovanović-Batut i dr Vojislav Subotić pozivaju doktora Đorđa Joanovića da dođe iz Beča u Srbiju i svojim stručnim znanjem i organizacionim sposobnostima pomogne osnivanju Medicinskog fakulteta u Beogradu. Doktor Đorđe Joanović se ovom pozivu odmah odaziva. Na prvoj sednici održanoj 20. 02. 1920. godine, sastao se prvi kolegijum profesora Medicinskog fakulteta u Beogradu. Za dekana je izabran doktor Milan Jovanović-Batut, a za redovnog profesora opšte patologije doktor Đorđe Joanović. Tada je doktor Joanović doneo odluku da napusti svoj naučni rad u prestižnim bečkim laboratorijama i karijeru univerzitetskog profesora u Beču. Preselio se u Beograd 06. maja 1920. godine, sa velikom željom da pomogne razvoju medicine u ratom opustošenoj Srbiji. Morao je da se nosi sa ogromnim organizacionim i drugim poteškoćama, naišao je i na neopravdane prepreke nekih ljudi.

Slika 3. Prvih osam profesora Medicinskog fakulteta u Beogradu; sa leva na desno: doktor Miloš Bogdanović, doktor Rihard Burić, doktor Vladan Đorđević, doktor Pavle Popović, doktor Đorđe Joanović, doktor Milan Jovanović-Batut, doktor Milivoje Kostić i doktor Slobodan Kostić



Godine 1924. u Beču je umro profesor Rihard Paltauf. Na mesto njegove upražnjenje Univerzitetske katedre konkurisalo je dvadesetak uvažanih nemačkih patologa, ali je Fakultetski savet Medicinskog fakulteta u Beču odlučio da pozove doktora Đorđa Joanovića da se vrati u Beč i zauzme mesto profesora Paltauf. Bilo je to veliko priznanje za stručnost i znanje koje je imao profesor doktor Đorđe Joanović. I pored loših uslova za rad koje je u to vreme imao u Beogradu, doktor Đorđe Joanović je odbio ponudu iz Beča, želeći da završi svoje projekte koje je započeo u Srbiji. Po osnivanju Medicinskog fakulteta, doktor Đorđe Joanović je radio na osnivanju Onkološke službe Kraljevine Srba Hrvata i Slovenaca i dao inicijativu i detaljnije idejne projekte za osnivanje Instituta za patologiju u Beogradu. Tri godine je trajala izgradnja u kojoj je doktor Đorđe Joanović aktivno učestvovao dajući konkretne savete. Prema nacrtima i idejama podignuta je zgrada novog Instituta za patologiju koja je bila svečano otvorena 22. aprila 1926. godine. Bila je to najsavremenija ustanova te namene u tadašnjoj Evropi. Na otvaranju ovog Instituta svečani govor održao je doktor Đorđe Joanović. Institut za patologiju u Beogradu je uskoro postao regionalni centar za eksperimentalnu patologiju. Njegovi saradnici bili su: Ksenofon Šahović (1898-1956.), Dimitrije Tihomirov, Marija Višnjić, Živojin Ignjačev i drugi. U laboratorijama Instituta je profesor doktor Đorđe Joanović radio po čitav dan. Kabinet je pretvorio u svoj stan u kojem je i živio.

Skoro uvek u 8 sati ujutro profesor bi dolazio na obdukcije, u podne držao predavanje, a u ostalo slobodno vreme, najčešće posle podne, bavio se u zajednici sa svojim saradnicima dijagnostikovanjem histoloških preparata, za odgovor i od obdukcija. Dva puta nedeljno na kraju praktičnih histoloških vežbi profesor Đorđe Joanović skoro uvek bi lično uz projekciju objašnjavao đacima podatke za vežbe s histološkim preparatima. Bolesnici sa neoplazmama su tražili da ih pregleda doktor Joanović i tu njihovu želju uvek je zadovoljavao, dajući im iscrpni savet za lečenje a često i pismenu preporuku.

Godine 1926. postaje dopisni član Srpske kraljevske akademije nauka. Profesor doktor Đorđe Joanović je svoj život u potpunosti posvetio medicinskoj nauci i borbi protiv bolesti raka.

U tom cilju je 27. septembra 1927. godine osnovao Jugoslovensko društvo za izučavanje i suzbijanje raka. Generalni sekretar bio je K. Šahović, tadašnji srpski akademik. U to vreme Jugoslovensko društvo za izučavanje i lečenje raka bilo je četvrto u svetu, odnosno posle Beča 1910. godine, Vašingtona 1917. godine i Pariza 1920. godine. Predstavljao je Srbiju i Jugoslaviju na brojnim medicinskim kongresima u Evropi i Sjedinjenim Američkim Državama.

Profesor doktor Đorđe Joanović bio je jedini dekan Medicinskog Fakulteta koji je na to mesto biran četiri puta (1923./1924. godine, 1925./1926. godine, 1927./1928. godine, 1928./1929. godine). Doktor Đorđe Joanović je bio osnivač Udruženja jugoslovenskih medicinara čiji je bio počasni i doživotni predsednik.

Profesor Đorđe Joanović je bio predsednik Srpskog lekarskog društva i veliki prijatelj studenata medicine te je izabran i za doživotnog počasnog predsednika Saveza studenata medicine Jugoslavije. On je 1928. godine odlikovan Ordenom Svetog Save II reda. Bio je začetnik ideja da se u Beogradu osnuje Institut za onkologiju i radiologiju. Ovaj Institut je završen u jesen 1939. godine pod potkrovnitvstvom Njenog Veličanstva kraljice Marije, a glavni donator je bio knez Pavle Karađorđević.

Doktor Đorđe Joanović je iz Beča poneo svoje veliko medicinsko znanje i ugled univerzitetskog profesora. Bio je poznat po svojoj stručnosti, konstruktivnosti, tačnosti i pedantnosti. Privatno je profesor doktor Đorđe Joanović voleo muziku i umetnost. Veoma često je odlazio na koncerte klasične muzike. On je i sam odlično svirao violinu. Kažu da je imao tihu i skromnu narav koja je prijala, ali i osvajala sagovornike. Njegovi student i saradnici su ga visoko poštovali, cenili i voleli. Davao je podršku studentima i bio je na njihovoj strani kada su oni protestovali i borili se za autonomiju Univerziteta.

Bio je omiljen kao profesor koji u svakoj prilici želi da razume probleme studenata, ali i da im pomogne. Međutim, njegova solidarnost sa studentima koji traže autonomiju Univerziteta ondašnjim gradskim vlastima se iz političkih razloga nije dopala. Zbog toga je ovaj stari profesor doktor Đorđe Joanović kod vlasti zapao u velike probleme. Kad je 1929. godine proglašena Obznana, situacija se na

Beogradskom Univerzitetu kao i u čitavoj državi još više zaoštrila. Nakon uvođenja "Šetojanuarske dikature" 1929. godine režim se surovo obračunavao sa svim političkim oponentama, pa i sa onim iz redova studenata.

Profesor doktor Đorđe Joanović nije bio politički aktivan, ali je bio na strani studenata i radnika. Zbog toga je prema pojedinim svedočenjima imao 27. januara 1932. godine žučnu raspravu sa predsednikom Ministarskog saveta generalom Petrom Živkovićem, koja se završila tako što je profesora Joanovića general Živković ošamario.

Doktor Đorđe Joanović se nikada nije ženio. Na pitanje zašto se nije oženio, odgovorio je slično kao Tesla: "Kada sam započeo sa eksperimentima u patologiji, uvideo sam da nauka zahteva celog čoveka." Njegov rođeni brat, Simeon Joanović, bio je oženjen sa suprugom Anom, ali nije imao dece. Nažalost, time se loza familije Joanović ugasila.

TRAGIČAN KRAJ

Epilog priče o Joanoviću bio je tragičan. 1932. godine, organizujući godišnji Svetosavski studentski bal, studenti medicine javili su da je srpski kralj Aleksandar Prvi dobrodošao da dođe na bal, ali ne i njegov premijer general Petar Živković. General Petar Živković je pozvao doktora Joanovića u svoju kancelariju gde su imali žučnu raspravu. Ponizhen doktor Joanović je izjurio iz kabineta Petra Živkovića i otišao u njegov Institut za patologiju, u njegovu sobu. Ujutru 28. januara 1932. godine pronađen je obešen o kvaku na prozoru i kako leži u svojoj fotelji. Poslužiteljka je zatekla beživotno telo doktora Đorđa Joanovića i odmah je pozvala svoga supruga koji je radio kao domar u zgradi Instituta. On je skinuo telo profesora sa kanapa o koji je bio obešen. Profesorka patologije, doktorka Marija Višnjić-Frajnd, izjavila je da je u ognjištu ujutru pronađeno mnogo pepela, što je značilo da je spaljivao svoje dosijee. Neočekivana smrt profesora doktora Đorđa Joanovića je sve ražalostila, ali i začudila. Okolnosti pod kojima je nastupila smrt doktora Đorđa Joanovića do danas nisu sasvim razjašnjene i kod mnogih postoji sumnja da je doktor Đorđe Joanović bio ubijen.

Smrt doktora Đorđa Joanovića izazvala je gnev među beogradskim intelektualcima jer su mnogi odmah posumnjali da je profesor zaista sam sebi oduzeo život.

Savet Medicinskog fakulteta doneo je odluku da se u Beogradu održi kratko opelo u amfiteatru Instituta za patologiju a da se verski obred ubavi u njegovom selu, u Beodri. Posmrtni ostaci profesora doktora Đorđa Joanovića preneti su vozom uz pratnju velikog broja njegovih studenata, prijatelja i kolega. Beograd nikada ranije nije bio svedok ovako masovne i tužne pratnje kovčega do beogradske železničke stanice na sahranu u Beodri. Na sahranu poštovanog profesora Joanovića došlo je nekoliko stotina studenata Univerziteta u Beogradu, najviše sa Medicinskog fakulteta, a vence su poslale mnoge ugledne ličnosti iz javnog života Kraljevine Jugoslavije toga doba. Doktor Đorđe Joanović sahranjen je na beodranskom groblju 29. januara 1932. Iako se sumnjalo na samoubistvo, Patrijarh srpski Varnava odobrio je da se održi opelo nad zaslužnim pokojnikom. 28. februara 1932. godine nepravedno je objavljen članak "Slučaj profesora Joanovića" čiji su autori politički protivnici doktora Đorđa Joanovića, dr Svetozar Moačanin i doktor Dušan Petrović, koji su napisali sledeće: "On je došao u Srbiju da stvara i samim tim njegova načelna gledišta na fakultet u moralnom i naučnom pogledu dijametralno su se razila sa gledištima njegovih protivnika. Joanović je došao na fakultet da podučava studente, a ne da se preko njega dočepa titula, visokih honorara, procenata iz beogradskih sanatorijuma i svih ostalih političkih i drugih koristi koje jedan umešan čovek može iz tih titula izvući." Napisani članak naišao je na osudu i protivljenje mnogih intelektualaca tadašnjeg doba, studenata, ali i kod običnih ljudi.

Docent opšte patologije i patološke anatomije Univerziteta u Beogradu, doktor Dimitrije Tihomirov napisao je članak u časopisu "Glasnik za staleška i zdravstvena pitanja" 15.02.1932. godine, i odao počast doktoru Joanoviću: "S' osjećajima teškog i dubokog bola uslijed sasvim iznenadnog ogromnog i nikad nenadoknadivog gubitka za Medicinski Fakultet i za Kraljevinu Jugoslaviju pokušat ću da dadem tek bljedu sliku i kratku karakteristiku pokojnog učitelja a istovremeno jugoslavenskog pa i evropskog velikana-učenjaka." Koliko je profesor Joanović bio cenjen, kao naučnik, u inostranstvu, vidi se iz pisma, kojim je Međunarodni Ofis za javnu higijenu u Parizu izrazio saučešće gospodinu Ministru Socijalne Politike i Narodnog Zdravlja u njemu je rečeno sledeće: „Vest o smrti gospodina profesora Joanovića kod nas je

izazvala jak bol, jer je on bio među najjače cenjenim učenjacima, a u svojim izlaganjima bio je najrađe slušan, i ako je lično bio veoma skroman“.

Danas, ipak ostaju samo reči divljenja i poštovanja prema našem velikom naučniku i čoveku. Farmaceut Stevan Vukov iz Zrenjanina koji proučava život i delo profesora doktora Đorđa Joanovića na ovu temu izjavio je sledeće: "Jedno vreme sam bio bliži zaključku da je doktor Joanović bio žrtva zločina, nego da je izvršio samoubistvo. One koji sebi oduzmu život Crkva lišava opela, a profesor je bio shranjen u prisustvu sveštenika, po svim običajima srpske Pravoslavne crkve. Vremenom, saznajući više o Joanovićevom plemenitom karakteru i visokim moralnim načelima, postala mi je bliskija misao da je život ipak okončao samoubistvom, kao činom moralne superiornosti i nepristajanja na kompromise koji su bili u suprotnosti sa njegovim načelima." - novine "Politika" 11. maja 2020. godine. Nakon smri profesora doktora Đorđa Joanovića osnovan je "Fond" pod njegovim imenom, za najbolje godišnje temate iz eksperimentalne patologije.

Povodom obeležavanja Osamdeset godina borbe protiv raka u Srbiji 10. decembra 2007. godine, profesor doktor Đorđe Joanović je posthumno odlikovan Zlatnom medaljom Srpskog društva za borbu protiv raka. Medalja je uručena akademiku V. Kanjuhu.

NAUČNI RADOVI PROFESORA DOKTORA ĐORĐA JOANOVIĆA

Doprinos profesora doktora Đorđa Joanovića razvoju medicine, a pogotovo onkologije u Srbiji je od nemerljivog značaja. Naučni rad profesora doktora Đorđa Joanovića u domenu eksperimentalne patologije i imunopatologije bio je pionirski i u svetskim razmerama, tako da je imao impresivnu svetsku reputaciju. Napisao je 58 značajnih naučnih radova, sarađivao je sa dva najuglednija Medicinska Časopisa u Evropi. Naravno, osnova njegovog rada bila je postavljena već u Beču. Posvetio se eksperimentima kod onkoloških oboljevanja i izučavao epidemiologiju karcinogeneze. Sa naročitim se zanimanjem profesor Đorđe Joanović bavio studijama o patološkim promenama tkiva kod različitih oboljenja, uvek pri tome poklanjajući veliku i osobitu pažnju patološkoj anatomiji i histologiji. Današnju Bečku školu moderne patologije stvorio je profesor doktor Rihard Paltauf

zajedno sa svojim najbližim saradnicima profesorom doktorom Karlom Stanbergom i profesorom doktorom Đorđem Joanovićem. Prvi njegov stručni rad objavljen je 1899. godine i u njemu se bavio poreklom i značajem plazmičnih ćelija tokom patoloških procesa. Već prvi naučni rad doktora Đorđa Joanovića iz 1899. godine bio je zapažen. Ubrzo se opredelio za onkologiju kao tada novu oblast u medicini i počeo u naprednim bečkim laboratorijama da vrši eksperimente iz onkološke patologije.

Rad na eksperimentalnoj onkologiji i onkološkoj patologiji

Doktor Đorđe Joanović je bio prvi srpski onkolog-naučnik. On je počeo da radi na onkologiji 1920. godine. U njegovo vreme, zahvaljujući berlinskom patologu i profesoru Rudolfu Virhovu (1821.-1902. godine), već su prepoznati početni osnovni podaci o onkološkoj patologiji.

Profesor doktor Đorđe Joanović posvećivao je uvek veliko zanimanje za proučavanje raka, a naročite studije posvetio je pitanjima upliva na rastenje eksperimentalnih karcinoma i sarkoma, i to: načinom ishrane, hronične anemije, raznih alkaloida i ekstirpacije endokrinih žlezda. Verovao je da su dispozicija, lokalne promene i opšti metabolički poremećaj važni za razvoj raka. Profesor doktor Đorđe Joanović je istraživao patološku morfologiju nekih tumora, odnosno, bronhogenog karcinoma, cističnih tumora vrata, kalcifikacija i osifikacija atheroma, razvoj tumora iritacijom, multicentrično poreklo tumora u nekom organu i drugo. Istraživao je rast tumora in vivo i in vitro na kulturama tumorskog tkiva. Profesor Joanović je primetio da kastracija i splenektomija podstiču rast tumora; pirinač, takođe podstiču rast tumora, dok neke toksične supstance kao što su i male doze morfijuma, kokaina, ali i kinina intoksikacija tolulendijaminom usporavaju rast tumora. Imunološki aspekti terapije karcinoma korišćenjem fermentativnih ekstrakata tumorskog tkiva istih pacijenata prikazani su u radovima. Limfektazija, akumulacija plazmocita i proliferacija vezivnog tkiva sa sekvestracijom ćelija karcinoma ukazivali su na izlečenje od raka kod eksperimentalnih životinja. Uzimajući u obzir da infekcija erizipelom može uništiti karcinom kože, profesor doktor Đorđe Joannović je koristio pčelinji otrov u terapiji karcinoma. U doktorovim radovima dati su opsežni pregledi

eksperimentalnih istraživanja raka i efekata radiotorijuma. Opšti osvrt doktora Joanovića na etiopatogenezu raka dao nam je relevantne i autentične podatke o stanju ovog problema u njegovo vreme.

Rad na eksperimentalnoj patologiji i patološkoj morfologiji

Doktor Đorđe Joanović je rodonačelnik onkologije i utemeljivač eksperimentalne patologije u Srbiji. Profesor Joanović je takođe istraživao bojenje mikroorganizama u patološkim tkivima. Izučava patologiju jetre i piše značajne naučne studije iz te oblasti. Njegov rad na bolestima jetre pokrivao je različite aspekte, a njegov rad o patogenezi ikterusa nagrađen je od Belgijske kraljevske medicinske akademije.

Eksperimentalni radovi doktora Đorđa Joanovića o ikterusu, u kojima je uspeo da dokaže, da ikterus izazvan tolulendijaminom iščezava posle ekstirpacije slezene, poslužili su kao osnova za terapijsku primenu ekstirpacije slezine kod hemolitičkih ikterusa. Od velikog su interesa eksperimentalne studije doktora Joanovića o jetri i metabolizmu masti. Radovi doktora Đorđa Joanovića iz eksperimentalne patologije i patološke morfologije odnose se na različite oblasti kao što su profilaksa tetanusa i anafilaktičkog šoka, problemi transplantacije i patologija ishrane.

Otkrića o autoagresiji

Profesor doktor Đorđe Joanović je primetio da su vojnici sa zalečenim povredama glave i mozga od vatrenog oružja ponekad imali jake glavobolje i umirali. Obdukcija ovakvih pacijenata pokazala je višestruke površine omekšanog moždanog tkiva, kako u blizini tako i na većoj udaljenosti od zarasle povrede mozga. Iste rezultate dobio je u svojim eksperimentima na belim pacovima koji su bili podvrgnuti mehaničkim povredama glave. Iz ovakvih zapažanja ljudi i životinja izveo je zaključak da produkti raspadanja mozga stimulišu naš imuni sistem da stvara antitela protiv njih, ali i protiv takvih supstanci u zdravim moždanim ćelijama, što izaziva višestruko omekšavanje mozga. Ovaj originalni etiopatogenetski koncept nekih bolesti pokušao je da primeni u terapiji površinskog karcinoma kože i tuberkuloznih granuloma životinja, ubrizgavajući dezintegracioni karcinom ili granulomsko tkivo (ili digestirani Koch bacili) pod kožu istih ljudi ili

eksperimentalnih životinja. Doktor Đorđe Joanović je takođe je lečio dermatoze: Trichophyton tonsurans svojim disociranim produktima kao i psorijazu svojim skrammama. Ovu je metodu lečenja produktima koagulacije doktor Joanović sa uspehom primenio i kod ječenja psorijaze. Uspeh ove metode lečenja profesor Joanović je izložio na sastanku Međunarodnog Ofisa za higijenu u Parizu 1929. godine, iza čega se na Institutu za patologiju još više počelo raditi s tom metodom. Profesor doktor Đorđe Joanović je bio pionir u otkrivanju procesa autoagresije u medicine. Otkriće autoagresije je najvažnije naučno dostignuće profesora doktora Đorđa Joanovića, ali malo poznata činjenica u inostranstvu i u Srbiji. Svoje otkriće saopštio je 1920. godine pred Bečkim lekarskim društvom i iste godine objavio dva rada u Bečkoj klinici Vochenschrift u Beču rad pod naslovom: "Efekat mozga i bakterijskih produkata dobijenih enzimskom destrukcijom" i rad pod nazivom: "Novi pogledi na poreklo i terapiju određenih bolesti".

Svojim rezultatima u eksperimentalnoj onkologiji i otkrićem koncepta autoagresije u medicine doktor Đorđe Joanović je stekao reputaciju jednog od najznačajnijih naučnika u svetskim razmerama. Belgijska Kraljevska akademija neuka dodelila mu je 1903. godine nagradu za njegov naučni rad.

Osim toga je profesor Joanović eksperimentalno radio na proučavanju tuberkuloze, upliva radioaktivnih supstancija na patološke promjene u organima, a bavio se i proučavanjem metode neoperativnog lečenja katarakte.

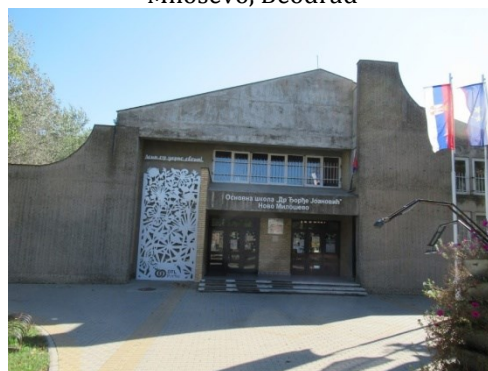
ZAKLJUČAK

Profesor doktor Đorđe Joanović je čitav niz godina bio šef Instituta patološko-anatomske opšte poliklinike u Beču. Sa potpunim je pravom profesor Joanović uživao glas odličnog iskusnog specijaliste u patološko-anatomskoj dijagnostici, kao autoritet ogromnog poverenja i ugleda. Doprinos profesora doktora Đorđa Joanovića razvoju medicine, a pogotovo onkologije u Srbiji je od nemerljivog značaja. Naučni rad profesora doktora Đorđa Joanovića u domenu eksperimentalne patologije i imunopatologije bio je pionirski i u svetskim razmerama, tako da je imao impresivnu svetsku reputaciju. Naučni autoritet profesora Joanovića bio je tako velik, jer je podjednako vladao i morfološkim i fiziopatološkim delom svoje struke. Imao je

retku osobinu veoma oštrog posmatrača i zato je brzo dolazio do uvek pravilnog zaključka. Profesor Joanović je nesebično čitav svoj život podredio nauci, te je čitav dan provodio na Institutu za patologiju. Uvek pristupačan i neobično pažljiv prema svakome, doktor Đorđe Joanović u svakom obraćanju studentima uvek im je pružao primer očinske ljubavi i susretljivosti, uvek objašnjavajući im njihove nedostatke, a u teškim prilikama podržavajući ih celim svojim autoritetom, a neretko i materijalno. Nastavu je profesor Joanović vodio, računao i zamišljao ne samo u školskim predavanjima i vežbama, nego je svaku čak i najmanju priliku pri dodiru sa mladima iskorišćavao u tu svrhu, što je davao svima primer visoko džentlenskog ponašanja, dubokog poverenja i predusretljivosti. Pri radu profesor Joanović pre svega tražio je od svih bez izuzetka zajedničko poverenje i saglasnost. Kao čovek, doktor Đorđe Joanović bio je uvek pristupačan za svakog studenta, lekara i svakog građanina. Njegovu dobrotu poznavao je svako, tko je bar jedanput sa njim imao razgovor ili tražio od njega kakav savet.

Profesor doktor Joanović bio je ne samo velik naučnik, nego i čovek otmeno visokih moralnih osobina. Svojom impozantnom spoljašnošću i uvek mirnim ponašanjem pravio je utisak neobično mirnog, staloženog a u isto doba i raspoloženog čoveka. Doktor Joanović bio je uvek otvoren, častan, plemenitog karaktera i visokih moralnih načela. Ne pristajanjem na kompromise koji su bili u suprotnosti sa njegovim načelima pokazao je čin moralne superiornosti. Profesor Đorđe Joanović bio je čovek retkih vrлина, sav sazdan od želje da sebe nesebično pokloni ne samo nauci i medicinskoj praksi nego i dostojanstvu naroda iz kojeg je potekao i kome je bio odan kao veliki patriota.

Slika 4. Osnovna škola "Đorđe Joanović" Novo Miloševo, Beograd



LITERATURA

1. Prof. dr Đorđe Joanović, Glasnik i lekarska pitanja 1932; br. 3. Arhivirano iz originala 10.04.2019. godine
Pristupljeno 10.04.2019. godine
2. "Ustanak Crnogoraca Đure Jakšića ili o zagonetnim putevima jedne slike" arhivirano iz originala 05.08.2020. godine s. Pristupljeno 06.07.2019. godine
3. Joanović Đ. Odnos između uzroka bolesti i procesa ozdravljenja. (Predavanje prilikom otvaranja Patološkog instituta u Beogradu, na dan 22. aprila 1926. godine).
4. Levntal Z. Joannović, Đorđe (In Serbian). Medicinska enciklopedija. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod
5. Milosavljević T. Đorđe Joannović – patolog "Djordje Joannović – pathologist". (In Serbian).
6. Kovačev M. Život, rad i sudbina profesora Đorđa Joannovića Iz lekarske perspektive,
7. Jančić-Zguricas M. Tajne ljudi u belom s kliničko-morfološkom korelacijom slučajeva. Zapisi jednog patologa Beograd: Beogradska knjiga; 2005.
8. Čikarić S. 80 godina borbe protiv raka u Srbiji. Jugoslovensko društvo za izučavanje i suzbijanje raka. Društvo Srbije za borbu protiv raka. Beograd: Društvo Srbije za borbu protiv raka; 2007.
9. Kanjuh V, Stevanović G, Ostojić M, Stanković Z, Dimitrijević J, Kanjuh S. Rudolf Virchow (1821-1902. godine) i njegov uticaj na razvoj patološke anatomije u Srbiji.
10. Kanjuh V. Patološka anatomija u Srbiji i Crnoj Gori. Istorijat (od početka u drugoj polovini XIX veka do 1992. godine), razvoj i današnje stanje. Simpozijum "Dostignuća i stremljenja u patologiji". Niš.1992:5-8.